

ПРОЛОГ

Нью-Йорк, 2009 рік

Щойно я надіслала листа знайомому терористу. Він живе неподалік, тут у Нью-Йорку. Коли я вклала в конверт записку зі словами «Маємо зустрітися», то подумала, як багато той чоловік завжди вимагав від мене та як мало просила я. Навіть підліткою на Шри-Ланці, ще до того як уперше почула слово *терорист*, знала: якщо хтось чогось вимагає, то це обов'язково треба виконати. Раніше я зустрічала чимало таких людей, бо й сама належала до кола тих, кого можна було б назвати терористами.

Насамперед ми були цивільні. Зрозумійте: це слово, *терорист*, надто просте для історії, яку ми пережили, — надто просте і для мене, і навіть для цього чоловіка. Як узагалі одного слова може бути достатньо? Проте я все одно його вживатиму, тому що це мова, яку ви знаєте і яка допоможе вам зрозуміти, ким ми були, як нас називали та ким ми стали насправді.

Ми починаємо із цього слова. Повірте, зрештою ви зрозумієте, що воно не може вмістити всього, що сталося. Одного дня історія почнеться зі слів *цивільний* і *дім*. Я вже не та, хто щодня зустрічається з терористами. А ще хочу, щоб ви

РОЗДІЛ 1

ХЛОПЦІ З ДЖАФНЕНСЬКИМИ ОЧИМА

Джафна, 1981 рік

Уперше я зустріла терориста, коли той лише збирався ним стати. К. з родиною жили в тому самому провулку, що й ми, у тому самому тамільському селищі біля Джафни на Шри-Ланці. Півострів Джафна лежить на півночі країни. Багато хто там помер: когось убили шри-ланкійська армія та держава, когось – Миротворчі сили Індії, когось – тамільські сепаратисти, яких ви знаєте як терористів. Але багато хто, звісно, вижив.

На початку 1981 року мені було майже шістнадцять. Я вирішила здобути медичну освіту, як і мій дідусь. Пішла до школи, де навчалися мої брати, куди брали дівчат мого віку в старші класи. Тоді я переймалася насамперед вступними іспитами в університет. К. також мріяв про медичний факультет. Саме це й було спільне між нами, задовго до того, як він доєднався до Руху, і задовго до того, як я почала лікувати пацієнтів у нью-йоркському відділенні невідкладної допомоги. Задовго до того, як ми стали такими різними.

К. від початку був попереду, не тому, що старший на рік, і не тому, що хлопець, а тому, що я була його пацієнткою. Наше знайомство стало водночас і бідюю, і везінням. Того дня я поставила воду на чай. Зазвичай брала металеву ручку чайника ганчіркою. Проте того ранку тканина вислизнула, ручка зісковзнула, і чайник упав, заливши всю мене окропом. Я кричала й кликала маму: «Амо*!» Мій вереск було чути аж біля дороги, якою їхав К. Кинувши велосипед у багнюку перед воротами, він залетів у дім.

Поки К. добіг до кухні вглибині будинку, ама вже мене знайшла. Моя шкіра взялася пухирями, я заплющила очі й чула мамине схлипування, стукіт каструль і сковорідок об підлогу. З кожним брязканням усередині та навколо мене спалахувало тепло. Під моєю шкірою горіла інша шкіра. Я плакала й прикликала Муругана, Піллаяра, Шиву.

— Саші! — сказав К., і я розплющила очі, не впізнаючи його обличчя. Він указав на стілець. — Сядь!

Оскільки я й далі кричала та заціпеніла, він схопив мене за руки та потяг до стільця, задер блузку, оголивши обпечений живіт. До мене долинуло мамине «Айо**!», наче вона була десь далеко. К. ухопив зі стола миску з яйцями й почав розбивати їх на рани.

— Принесу води, — озвалася ама й подалася з кухні з каструлею в руках.

Та він затулив їй прохід.

— Яйця охолодять опік.

Ама безпорадно залякла. Я вп'ялася очима в К., намагаючись зосередитися хоч на чомусь, окрім болю, і бачила лише,

* Мама (таміл.). — Тут і далі, якщо не вказано інше, посторінкові примітки перекладачки.

** Вигук, що використовується в Південній Індії для вираження низки емоцій: здивування, переляку, обурення тощо.

як його великі пальці проламують яечну шкаралупу, акуратно виливаючи драглі білка на набряклу шкіру. Він робив це дуже вправно, наче довго практикувався, наче кожна краплина яйця була дорогоцінною. Моя шкіра стала такою гарячою, що й досі, коли згадую швидкі вмилі рухи його рук і ледь відчутне полегшення, не вірю, як тоді ті яйця не підсмажилися на моєму тілі.

Коли остання шкаралупа тріснула, і яйце запарувало на моєму животі, К. глянув на аму.

— Є ще?

Вона не відповіла, досі приголомшена.

— Є ще яйця? — повторив він.

Мама кліпнула, потім кивнула.

— Добре. Продовжуйте змащувати опік. Я покличу лікаря...

За пів години К. повернувся разом з лікарем, літнім чоловіком, і той після огляду схвалив імпровізоване мастіння.

— Загоїться. Можливо, і шрамів не залишиться. Моя мати так само розбивала яйця на опіки. Такого в університеті не навчають. Чия це була ідея?

К. мовчки глянув на мене. А мені й досі пекло зсередини.

— Я не знала, що робити, — тихо сказала ама.

— Це він придумав, — промовила я.

Отак я стала пацієнткою К., а згодом моїм пацієнтом став і він.

Про К. мені нагадує багато їжі.

За кілька днів після цього випадку він зайшов мене провідати разом зі своєю тіткою Ніло, яка принесла мої улюблені мамбалам — манго, і валайбалам — солодкі банани, які росли на їхньому подвір'ї. Певно, мама сказала, що я їх

люблю. Фруктам я зраділа, але тепер мене більше цікавив хлопець, який досі більше спілкувався з моїми братами. Я намагалася нишком його розглянути. Сорочка недбало заправлена в заширокі штани. Стрункий, але не худорлявий, смужка волосся над верхньою губою ще не стала вусами. Шкіра темніша від засмаги, хоча відразу це не було помітно. На делікатному обличчі з тонкими рисами виділялися окуляри в чорній оправі. К. старанно протер їх хустинкою, заношеною до прозорості. Тоді я ще не знала, що вона належала його покійній матері.

К. знову начепив окуляри, і коли я помітила, що він так само пильно вивчає мене, відвернулася. Усі казали, який К. розумний і яким чудовим він стане лікарем. Та люди просто гадали, – а я знала достеменно, із вдячністю, яка мене переповнювала, і відчувала заздрість та водночас ще дещо бентежне. Товсті лінзи викривляли його очі, але було запізно: я вже побачила, які вони прекрасні та які зрілі, сповнені вабливої впевненості. Я хотіла бути такою ж певною, здатною дивитися на обгорілу плоть і торкатися її.

К. подивився на мою матір і тітку, які поринули в розмову, а потім знову на мене.

– Як відчуваєшся? – запитав він.

– Краще. Але свербить, – відповіла я, смикаючи блузку. Мама дала мені найстаріший і найзношеніший одяг, однак щоразу, як тканина торкалася шкіри, боліло. – Я також хочу вивчати медицину. Як ти знав, що робити?

– Це логічно, хоч і несучасно. Білок і жир угамовують біль, – знизав він плечима.

– Ти колись лікував... – Я за звичкою потерла рану.

Він різко подався вперед і зупинив мою руку.

– Не чеши, залишаться шрами, – сказав, швидко опустивши пальці. Я зиркнула на матір та тітку, досі зайнятих розмовою, і прибрала руку від живота. Якийсь час ми сиділи мовчки.

– Твої брати тут? – запитав він зрештою.

Їх не було, і ми далі мовчали, поки тітка Ніло не покликала К. Він стримано попрощався.

– Успіхів у навчанні, – сказав так, ніби його руки ніколи мене не торкалися.

Спершу ми навіть друзями не були, а я вже мала з ним інтимніший досвід, ніж із будь-яким іншим хлопцем.

Коли мені трохи полегшало, я повернулася до школи. Вайлуватато йшла через засаджене деревами подвір'я, виглядаючи К. Моє тіло було перев'язане й одягнене в шкільну форму, а опік – ретельно прихований. Я обережно притисла руку до рани, переконуючись, що вона досі на місці. Опік пульсував в унісон з моїм серцебиттям, поступово перетворюючись на майже невидимий шрам. К. був єдиний, хто бачив мою рану, – навіть мої брати не бачили, – і мені здавалося, він знає якусь непристойну доленосну таємницю. Хай як я вдивлялася в море облич, його ніде не було.

Коли ми зрештою зустрілися знову, пізніше в сільському храмі, його вуса окреслилися вже чіткіше. Він глянув на мій перев'язаний живіт, прикритий маминою старою блузкою до сарі. Я притисла руку до цього місця та відвела погляд. Стоячи з моїми братами, К. не виділявся в чоловічій черзі за благословенням. Вам здалося б, що він лише один з натовпу темношкірих чоловіків з білозубими усмішками. І, знаєте, ви помилилися б.

Дозвольте розповісти вам про темношкірих чоловіків з білозубими усмішками: тих тамільських чоловіків, яких